

Łukasz Stożek*

Kościół parafialny w Kasince Małej – zapomniane dzieło Jana Sasa-Zubrzyckiego

Parish church in Kasinka Mała – forgotten work of Jan Sas-Zubrzycki

Słowa kluczowe: historia architektury polskiej, neogotyck, architektura przełomu XIX i XX wieku, historyzm w architekturze, Jan Sas-Zubrzycki, Kasinka Mała

Key words: history of Polish architecture, neo-gothic, architecture at the turn of the 19th and 20th century, historicism in architecture, Jan Sas-Zubrzycki, Kasinka Mała

Ostania ćwierć XIX oraz początek kolejnego wieku przynosi w Galicji, należącej wówczas do Cesarstwa Austro-Węgierskiego znaczne ożywienie budowlane. Większość najbardziej monumentalnych realizacji tamtych czasów koncentruje się w dwóch największych ośrodkach – Lwowie i Krakowie. Wzrost liczby zlecanych projektów jest równoczesny z kształtowaniem się nowego krakowskiego środowiska architektonicznego, wykształconego głównie na uczelniach zagranicznych



Ryc. 1. Bryła kościoła – widok od strony wschodniej. Przewojenna pocztówka Stanisława Muchy ze zbiorów autora

Fig. 1. View of the church from the east. Pre-war postcard by Stanisław Mucha from author's collection

The last quarter of the 19th and the beginning of the next century brought a significant building boom to Galicia which belonged to the Austro-Hungarian Empire at the time. The majority of the most monumental realisations from those times is concentrated in the two major centres – Lviv and Krakow. The increasing number of commissioned projects corresponded to the formation of a new architectonic milieu in Krakow, educated mainly in universities abroad and the Lviv University of Technology. It is worth noticing that the activity of the so called “Krakow milieu” had a very strong impact on provincial cities and towns in Galicia where existed a considerable building demand compensating for the insufficient number of investments in Krakow, with a too high number of highly qualified professionals concentrated in one place¹. At the turn of the century, a considerable amount of public utility buildings such as town council headquarters, court buildings, schools, buildings for the “Sokół” Gymnastic Associations or fire stations were erected in many towns in Lesser Poland. There also existed a market for private investment, mainly in the form of tenement houses built for the richer inhabitants or new churches designed for the clergy. Quite a few of the realisations in Galicia from that period were designed by Jan Sas-Zubrzycki, a graduate and later a professor of the Lviv University

* dr inż. arch., Instytut Historii Architektury i Konserwacji Zabytków, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej

* dr inż. arch., Instytut Historii Architektury i Konserwacji Zabytków, Wydział Architektury, Krakowska Uniwersytet Techniczny

Cytowanie / Citation: Stożek Ł. Parish church in Kasinka Mała – forgotten work of Jan Sas-Zubrzycki. *Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation* 2016;47:80-86

Otrzymano / Received: 02.07.2016 • **Zaakceptowano / Accepted:** 20.07.2016

doi:10.17425/WK47KASINKA

Praca dopuszczona do druku po recenzjach

Article accepted for publishing after reviews

oraz Politechnice Lwowskiej. Warto zwrócić uwagę na fakt, że działalność tak zwanego „środowiska krakowskiego” bardzo mocno oddziałuje na prowincjonalne miasta i miasteczka Galicji, gdzie istniał spory rynek budowlany rekompensujący niewystarczającą liczbę inwestycji w Krakowie, przy zbyt dużej liczbie wysoko wykwalifikowanej kadry skoncentrowanej w jednym miejscu¹. W wielu małopolskich miejscowościach na przełomie wieków wzniesiono sporą liczbę budynków użyteczności publicznej, takich jak siedziby magistratów miejskich, budynki sądów, szkół, Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” czy straży pożarnych. Istniał także rynek dla inwestycji prywatnych, głównie przy budowie kamienic dla bogatszych mieszkańców, oraz sakralnych w postaci projektowania nowych świątyń. Sporą część realizacji z tego okresu czasu w Galicji zawdzięczamy Janowi Sasowi-Zubrzykiemu, absolwentowi i późniejszemu profesorowi Politechniki Lwowskiej², którego neogotycka architektura wpisała się na stałe w pejzaż małopolskich miejscowości. Sas-Zubrzycki był artystą płodnym, o czym świadczą notatki w jego kronice nazwanej „Spisem ważniejszych prac, które wykonałem od poczęcia swego zawodu architektonicznego”, w której prowadzi on nie tylko swego rodzaju pamiętnik z praktyki architektonicznej, ale także i skrupulatną działalność księgową. Fragment tej niezwykle kroniki został złożony przez potomków architekta w Muzeum Regionalnym w Myślenicach w celu skorygowania informacji dotyczącej realizacji przebudowy kościoła parafialnego tamże³. Z opisu tego krótkiego wycinka działalności Sasa-Zubrzyckiego obejmującego tylko dwa lata możemy się dowiedzieć o sporej liczbie realizacji architekta, obejmujących zarówno przebudowy istniejących obiektów, jak i nowych, wznoszonych całkowicie od podstaw. W okresie od 1899 do 1901 roku Jan Sas-Zubrzycki zaprojektował i nadzorował powstanie wielu mniej rozpoznawalnych realizacji, takich jak przebudowy kościołów w Myślenicach, Gdowie, Głogoczowie, Ciężkowicach czy Jadownikach oraz budowę całkowicie nowych świątyń w Szczurowej, Trześni, Błazowej czy Cieklinie⁴. W późniejszym okresie pracy zawodowej Sas-Zubrzycki zaprojektował także malowniczo położony kościół we wsi Kasinka Mała, który jest przedmiotem niniejszego artykułu⁵.

HISTORIA PARAFII I KOŚCIOŁA W KASINCE MAŁEJ DO WYBUCHU II WOJNY ŚWIATOWEJ

Do początku dwudziestego wieku mieszkańcy wsi Kasinka Mała korzystali z kościoła parafialnego w Mszanie Dolnej. Do celów obrzędowych wykorzystywano również położoną bliżej wsi kapliczkę znajdującą się w przysiółku *Świątkówka*. W 1905 roku biskup tarnowski Leon Wałęga w trakcie wizytacji w parafii w Mszanie Dolnej wydał pozwolenie kościelne na wybudowanie kościoła na terenach wydzielonych z majątku dworskiego Andrzeja Wróbla, usytuowanych w samym centrum Kasinki Małej na roli *Magdówka*⁶. Po wielu perypetiach



Ryc. 2. Wieża kościoła w Kasince Małej przed przebudową w roku 1935. Poczтівka Stanisława Muchy ze zbiorów autora

Fig. 2. Tower of the church in Kasinka Mała before alteration in 1935. Postcard by Stanisław Mucha from author's collection

of Technology², whose neo-Gothic architecture became a permanent feature in the landscape of Lesser Poland towns. Sas-Zubrzycki was a prolific artist, the evidence of which are the notes which can be found in his chronicle entitled “List of more important works I have carried out since the beginning of my architectonic profession” in which he included not only a kind of journal from his architectonic practice, but also meticulous bookkeeping. A fragment of that unique chronicle was bequeathed by the architect’s descendants to the Regional Museum in Myślenice in order to verify the information concerning the realisation of the alteration of the parish church there³. from the description of this brief section of Sas-Zubrzycki’s activity encompassing merely two years, we can learn about quite a few of his realisations including both alterations to existing objects, and new ones built completely from scratch. Within the period between 1899 and 1901, Jan Sas-Zubrzycki designed and supervised the construction of many less known realisations such as: alterations to churches in Myślenice, Gdow, Głogoczow, Ciężkowice or Jadowniki, and construction of entirely new churches in Szczurowa, Trześnia, Błazowa or Cieklin⁴. At a later period of his professional activity, Sas-Zubrzycki also designed the picturesquely located church in the village of Kasinka Mała, which is the focus of this article⁵.

HISTORY OF THE PARISH AND CHURCH IN KASINKA MAŁA UNTIL WORLD WAR II

związanych z przekazaniem gruntu pod kościół, a także przepychankami dotyczącymi lokalizacji świątyni, budowę rozpoczął ksiądz Władysław Bączyński, wikariusz z Mszany Dolnej, który został mianowany ekspozytem w Kasince Małej⁷. Jesienią 1911 roku wytyczono fundamenty budynku. Do pomocy przy budowie kościoła poproszono dwóch majstrów budowlanych z okolicy: znanego myślenickiego budowniczego Jana Hołtja⁸ oraz Józefa Waclawika z Mszany Dolnej⁹. Budowa prowadzona była w dużej mierze systemem gospodarczym przez parafian – mieszkańców wsi. 7 lipca 1912 roku ksiądz dziekan Wincenty Jankowski z Mszany Dolnej wmurował na placu budowy kamień węgielny, a już rok później kościół został przykryty sklepieniami i wykonano więźbę dachową. Okna w nawach zostały wykonane przez pochodzącego z Limanowej rzemieślnika Wojciecha Kaima. W listopadzie 1913 roku dokonano poświęcenia kościoła nadając mu wezwanie Matki Boskiej Nawiedzenia¹⁰, a w kolejnym w wieży zamontowano dzwony. Niestety ich żywot był dość krótki, ponieważ w trakcie działań wojennych zostały zarekwirowane przez armię austro-węgierską, kolejne dzwony zakupiono i zamontowano w wieży dopiero w roku 1923. W roku 1916 wnętrze kościoła zostało wyposażone w ołtarze, ambonę oraz kredens do zakrystii. Twórcą tych elementów wyposażenia wnętrza świątyni był sprowadzony przez proboszcza artysta rzeźbiarz Władysław Druciak¹¹. Po nieustających problemach związanych z ciągłym niszczeniem dachówki na kościele przez wiatry halne zdecydowano się w roku 1920 na zamianę pokrycia dachowego na płyty „Eternit”. W roku 1933 nieszczęście dotknęło świątynię, w czasie pożaru spłonął ołtarz boczny Matki Bożej Różańcowej, a to spowodowało konieczność przemalowania korpusu kościoła, który w ten sposób utracił swój pierwotny wygląd¹². W roku 1935 przebudowano także okna na wieży kościelnej, ponieważ zaprojektowane przez Zubrzyckiego szerokie, zasłonięte drewnianymi żaluzjami otwory okienne ulegały często naporowi wiatrów halnych. Wykonano murowane filarki zmniejszając światło otwo-

Until the beginning of the twentieth century the inhabitants of the village of Kasinka Mała attended the parish church in Mszana Dolna. A chapel located closer to the village in the hamlet of *Świątkówka* was also used for ritual purposes. In 1905, the Bishop of Tarnow, Leon Wałęga, during a visitation to the parish in Mszana Dolna, issued a permission to have a church built on the site allotted from the manor lands of Andrzej Wróbel, situated in the very centre of Kasinka Mała in the field called *Magdówka*⁶. After several problems connected with transferring the site for the church and quarrelling concerning the church location, its construction was commenced by reverend Władysław Bączyński, a curate from Mszana Dolna, who was appointed an exposite in Kasinka Mała⁷. In autumn of 1911 the foundations of the building were measured out. Two local master builders: a well-known mason from Myślenice, Jan Hołtj,⁸ and Józef Waclawik from Mszana Dolna were asked to help with the church construction⁹. The building process was largely carried out by parishioners – village inhabitants using the economic system. On July 7, 1912, reverend dean Wincenty Jankowski from Mszana Dolna laid the cornerstone on the building site, and just a year later the church had its vaults and roof truss done. The windows in the nave were made by a craftsman from Limanowa, Wojciech Kaim. In November 1913, the church was consecrated and dedicated to Our Lady of Visitation¹⁰, and in the following year bells were installed in the tower. Unfortunately, the latter were rather short-lived, because they were requisitioned during the war by the Austro-Hungarian army, and the next couple of bells were purchased and mounted in the tower in 1923. In the year 1916, altars, the pulpit and a sideboard for the sacristy were added to the church interior. Those

elements of the church interior furnishing were made by an artist sculptor Władysław Druciak, invited by the parish priest¹¹. After endless problems resulting from the roof tiles on the church being constantly damaged by foehn winds, in 1920 it was decided that the roof covering would be changed to “Eternit” roofing sheets. In 1933, a misfortune befell the church as the side altar of Our Lady of Rosary was lost during a fire, which made it necessary to repaint the body of the church and thus to make it lose its original appearance¹². In 1935 windows of the church tower were also altered, because the wide window openings screened with wooden blinds, designed by Zubrzycki, were frequently damaged by the foehn winds. Masonry columns were made to reduce the window openings, and the architectonic detail of the tower finial



Ryc. 3. Bryła kościoła w widoku od strony zachodniej – zdjęcie autora
Fig. 3. View of the church from the west – author's photo



Ryc. 4. Usytuowanie kościoła, fragment mapy WIG z 1934 roku – ze zbiorów autora

Fig. 4. Location of the church, fragment of the WIG map from 1934 – from author's collection

rów okiennych, zmieniono także detal architektoniczny zwieńczenia wieży¹³. W roku 1939 istniało poważne niebezpieczeństwo zniszczenia obiektu, ponieważ dnia 4 września doszło do wymiany ognia pomiędzy baterią ciężkich haubic niemieckich ostrzeliwującą z tak zwanego „Łęgu” w Kasince pozycje polskie w Pcimiu¹⁴ a polską artylerią starającą się strzelać w ich kierunku. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności kościół wyszedł cało z tej opresji.

UKŁAD PRZESTRZENNY I ARCHITEKTURA KOŚCIOŁA

Prezbiterium kościoła zostało zorientowane na północ, a sam kościół wzniesiono tak, by bryła wieży kościoła znajdująca się od południa zamykała z obydwu kierunków perspektywę przebiegającej obok drogi Lubień – Mszana Dolna. Rzut obiektu w kształcie krzyża łacińskiego, typowy zarówno dla architektury średniowiecznej, jak i neogotyckiej, składa się z trzech krótkich naw, transeptu oraz schodkowego układu prezbiterium i flankujących go pomieszczeń. Nawa środkowa i nawy boczne są krótkie, zbudowane z dwóch przęseł. Dodatkową przestrzeń przedłużającą korpus kościoła stanowi przeszło znajdujące się pod wieżą i chórem oraz zachodni przedsionek z wejściem do świątyni. Prezbiterium świątyni zamknięte zostało wieloboczną absydą. Jest ono poprzedzone nawą poprzeczną – transeptem. Ze względu na jego znaczną szerokość, wysokość dachu nad nim jest wyższa niż nad samym korpusem kościoła, co jest widoczne w miejscu przecięcia dachów pod sygnaturką. Kaplica Najświętszego Serca Pana Jezusa z ołtarzem flankuje po prawej stronie prezbiterium. Od strony lewej bliźniacza przestrzeń, zajęta przez zakrytą kościelną. Obrys zewnętrzny zakrytą, kaplicy oraz prezbiterium jest identyczny. Wnętrze zbudowane zostało w układzie zbliżonym do bazylikowego, choć łamany dach budynku nad korpusem nie uwypatnia podziału na nawy. W nawach bocznych, jak i w prezbite-

was changed¹³. In 1939 there was a serious risk that the church might be destroyed, since on September 4 it came under crossfire between a battery of heavy German howitzers shooting Polish positions in Pcim from the so called „Łęg” in Kasinka¹⁴, and the Polish artillery attempting to shoot in their direction. As luck would have it, the church suffered no serious damage.



Ryc. 5. Widok od strony południowej – wieża kościoła – zdjęcie autora

Fig. 5. View from the south – church tower – author's photo

SPATIAL LAYOUT AND ARCHITECTURE OF THE CHURCH

The church presbytery was oriented towards the north, and the church itself was erected so that the church tower located on the south side would enclose, from both directions, the perspective of the perspective of the Lubień – Mszana Dolna road running nearby. The plan of the object in the shape of the Latin cross, typical for both medieval and neo-Gothic architecture, consists of three short naves, a transept and a step-like layout of the presbytery and rooms flanking it. The central nave and side aisles are short, built from two spans. Additional space elongating the body of the



Ryc. 6. Portal wejściowy do kościoła – zdjęcie autora

Fig. 6. Entrance portal to the church – author's photo



Ryc. 7. Pierwotny wygląd wnętrza kościoła – zdjęcie zaczerpnięte ze strony internetowej parafii Kasinka Mała

Fig. 7. Original appearance of the church interior – photo taken from the Internet website of the Kasinka Mała parish

rium kościoła zastosowano sklepienia krzyżowe. Rozdzielają je gurty międzyprzęsłowe o kształcie półokrągłym. Ostrołuczne arkady międzynawowe niosące ścianę nawy głównej podparte są na granicy przęsła kamiennymi kolumnami, a w miejscu przecięcia się z transeptem filarami krzyżowymi. Pierwotny wystrój wnętrza po pożarze kościoła został zastąpiony nowym, zdecydowanie mniej ozdobnym. Zdjęcia archiwalne ukazują nam bogatą ornamentykę ścian w formie malowanych na jasnym tynku zgeometryzowanych wzorów, obejmujących głównie ściany boczne naw oraz filary w miejscu połączenia nawy głównej i transeptu kościoła.

Bryła zewnętrzna wpisuje się znakomicie w „manierę” projektową charakterystyczną dla Jana Sasa-Zubrzyckiego. Fasady świątyni są zbudowane z czerwonej licowej cegły wyprodukowanej w miejskiej cegielni w Żywcu¹⁵ z licznymi elementami dekoracyjnymi: portalami, opaskami okiennymi, narożnikami wież, konsolami i gzymsami wykonanymi z piaskowca pochodzącego z Drogini i Lubnia¹⁶. W bryle budynku dominuje wieża znajdująca się w elewacji południowej, podkreślająca główne wejście do kościoła. Jan Sas-Zubrzycki w swoich publikacjach zwracał uwagę na wieżę w budynkach sakralnych jako ich najważniejszy i charakterystyczny element, dlatego także i w tym obiekcie została opracowana ze szczególną dbałością o detale. Portal wejściowy ma charakter neorenesansowy, reszta budowli stanowi konglomerat elementów historyzujących, bazujących na

church is the span located beneath the tower and the choir, and the west vestibule with the church entrance. The church presbytery was enclosed with a polygonal apse, and is preceded by the crosswise nave – the transept. Because of its considerable width, the roof above it is higher than the roof above the body of the church, which can be seen at the intersection of the two roofs beneath the little bell. The Chapel of the Most Sacred Heart of Jesus with an altar flanks the presbytery on the right side. On the left, a twin space is occupied by the church sacristy. The external outline of the sacristy, the chapel and the presbytery is identical. The interior was built using the layout resembling a basilica, though the broken roof over the body of the building does not highlight the division into naves. Groin vaults were used in side aisles and the church presbytery. They are separated by semi-circular gurdy międzyprzęsłowe. Ogival arcades between naves, bearing the wall of the main nave, are supported by stone columns at the edge of each span, and by cross pillars at the intersection with the transept. After the fire, the original interior decoration of the church was replaced with a new one, definitely less ornamental. Archive photos show elaborated wall decoration in the form of geometrical patterns painted on pale plaster, mainly on the walls of the nave and side aisles, and columns where the main nave joins the transept.

The outside of the church fits perfectly into the designing “manner” characteristic for Jan Sas-Zubrzycki. The church facades are built from red face brick, made in the town brickyard in Żywiec¹⁵, with numerous decorative elements: portals, window trims, tower corners, consoles and cornices made from sandstone quarried in Droginia and Lubień¹⁶. The building is dominated by the tower situated in the south elevation and highlighting the main entrance to the church. In his publications Jan Sas-Zubrzycki drew attention to the tower in church buildings as their crucial and characteristic element, therefore also in this object it was designed with a particular care to detail. The entrance portal is of neo-Renaissance character, while the rest of the building is a conglomerate of historicising elements basing on the Romanesque and Gothic styles. The tower gradually becomes narrower upwards. Its corners are enclosed in decorative stone insertions. The central section of the tower is the axially situated entrance to the main nave, which is a combination of a rectangular neo-Renaissance portal fitted into an ogival framework made from sandstone. Above those elements there is a sculpture of Our Lady fitted into a window resembling a Gothic triforium in its form. Side window openings are covered with arches resembling the English “ogee arch”. The upper section of the tower intended for the church bells was separated by a wide cornice in a geometrical form. Originally, the window opening at the top of the tower was wider and entirely filled with a wooden blind. However, this solution turned out to be impractical because of strong mountain winds which opened it, and so was

stylu romańskim i gotyckim. Wieża stopniowo zwęża się ku górze. Jej narożniki są objęte dekoracyjnymi wstawkami z kamienia. Centralną część wieży stanowi osiowo usytuowane wejście do nawy głównej będące połączeniem prostokątnego neorenesansowego portalu wpisane w ostrołukowe obramienie wykonane z piaskowca. Nad tymi elementami znajduje się rzeźba Matki Bożej ujęta w okno przypominające w formie gotyckie triforium. Boczne otwory okienne są nakryte łukami zbliżonymi do angielskiego „oślego grzbietu”. Górna część wieży przeznaczona na dzwony świątynne wydzielona została szerokim gzymsem ujętym w zgeometryzowaną formę. Pierwotnie otwór okienny na szczycie wieży był szerszy i w całości wypełniony drewnianą żaluzją. Rozwiązanie to okazało się niepraktyczne w związku z licznymi górskimi wiatrami, które ją otwierały i zostało zamienione na rodzaj triforium wspartego na dwóch ceglanych słupkach, nakrytych półokrągłymi arkadami. Zwieńczenie wieży hełmu zostało zaprojektowane przez jego twórcę w postaci pokrytego dachówką graniastego dachu zwieńczonego stalowym krzyżem. Pierwotne pokrycie dachowe w postaci dachówki zamieniono na płyty „Eternit”¹⁷, a współcześnie wykonano z blachy miedzianej. Od strony zachodniej do wieży dobudowana jest klatka schodowa prowadząca na chór kościelny. Z drugiej strony klatki schodowej znajduje się kaplica zwana „Ogrojcem”, której bryła zaburza symetryczny kształt rzutu oraz fasady wejściowej. Zewnętrzne ściany nawy poprzecznej budowli podkreślono poprzez wykonanie w nich triady półokrągłych zakończonych okien, środkowe z nich jest wyższe i szersze niż jego boczne odpowiedniki. Narożniki transeptu ujęte są w wykonane w cegle przypory z kamiennymi spływami. Zakrystia oraz prezbiterium kościoła są zakończone wielobocznymi w rzucie ścianami podpartymi ceglanyymi przyporami z kamiennymi elementami dekoracyjnymi. Okna prezbiterium w przeciwieństwie do półokrągłych okien naw bocznych i wież mają gotycką formę ostrołukową. Pod dachami prezbiterium oraz kaplic bocznych znajdują się kamienne gzymсы wieńczące ceglane elewacje.

PODSUMOWANIE

Niestety nie zachowało się wiele źródeł archiwalnych opisyjących historię wspomnianego w artykule kościoła, poza ręcznie spisana przez pierwszego proboszcza kroniką parafialną. Mimo to warto przypomnieć o tym malowniczym obiekcie, zbudowanym przez wybitnego przedstawiciela krakowskiego środowiska architektonicznego przełomu XIX i XX wieku. Kościół parafialny w Kasince Małej wpisuje się w neogotycką stylistykę połączoną z zastosowaniem licznych elementów historyzujących okresu średniowiecza, stosowaną przez Jana Sasa-Zubrzyckiego. Świątynia ta należy do mniej licznej grupy obiektów stworzonych przez autora, w których widać wiele cech zbliżonych do architektury neoromańskiej. Być może zaważyła na tym niewielka skala kościoła, której bardziej odpowiada właśnie ten styl w architekturze.

changed into a kind of triforium resting on two brick posts covered with semi-circular arcades. The tower dome was designed by its creator in the form of tile-covered angular roof topped with a steel cross. The original roof covering in the form of tiles was replaced by sheets of “Eternit”¹⁷, and more recently by copper sheets. On the west side of the tower a staircase was added leading to the church choir. On the other side of the staircase there is a chapel known as the “Garden of Gethsemane”, the bulk of which disturbs the symmetrical shape of the plan and the entrance facade. The outer walls of the crosswise nave of the building were highlighted by cutting in them a triad of semi-circular windows the middle of which is higher and wider than the side ones. The transept corners are enclosed



Ryc. 8. Wnętrze kościoła – zdjęcie autora

Fig. 8. Church interior – author's photo

in brick buttresses with masonry flows. The sacristy and the church presbytery are enclosed with polygonal walls supported by brick buttresses with masonry decorative elements. The windows of the presbytery have the Gothic ogival form, in contrast to the semi-circular windows in the side aisles and towers. Beneath the roofs of the presbytery and side chapels there are stone cornices topping brick elevations.

SUMMARY

Unfortunately, not many archive sources recording the history of the church described in the article have been preserved, apart from the parish chronicle hand-written by the first parish priest. Nevertheless, this picturesque object built by an eminent representative of the Krakow architectonic milieu from the turn of the 19th and 20th century is worth mentioning. The parish church in Kasinka Mała fits into the neo-Gothic stylistics combined with using numerous historicising elements from the medieval period, employed by Jan Sas Zubrzycki. The church belongs to the less numerous group of objects, created by the author, in which one can see many features related to the neo-Romanesque architecture. It may have been determined by the small scale of the church to which this particular style in architecture seems more suitable.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Kronika parafialna „Kronika kościoła w Kasince Małej”. [rękopis w bibliotece parafialnej].
- [2] Stożek M., Stożek M., Stożek M. *Kasinka Mała*. 2006, [mpis].
- [3] Purcla J. Formowanie się środowiska architektów krakowskich w drugiej połowie XIX wieku. *Rocznik Krakowski* 1988;LIV.
- [4] Łoza S. *Architekci i budowniczowie w Polsce*. Warszawa, 1954.
- [5] Sas-Zubrzycki J. Spis ważniejszych prac, które wykonałem od początku swego zawodu architektonicznego. Kopia rękopisu w zbiorach Muzeum Regionalnego w Myślenicach, sygn. I/3441/0.
- [6] Mysiński A. *Ziemia myślenicka w dwudziestolecium międzywojennym (1918–1939)*. Kraków, 2003.
- [7] Mapa Wojskowego Instytutu Geograficznego RABKA PAS 50 SŁUP 30, Warszawa 1934
- [8] *Encyklopedia Krakowa*. Burek R. (red.), Warszawa–Kraków, 2000.
- [9] Strona internetowa – <http://www.parafiakasinka-mala.pl/>
- [10] Materiały własne

¹ J. Purchla, *Formowanie się środowiska architektów krakowskich w drugiej połowie XIX wieku*, *Rocznik Krakowski*, t. LIV, 1988, s. 128, 133.

² *Encyklopedia Krakowa*, Warszawa–Kraków 2000, s. 882.

³ J. Sas-Zubrzycki, *Spis ważniejszych prac, które wykonałem od początku swego zawodu architektonicznego*, kopia rękopisu w zbiorach Muzeum Regionalnego w Myślenicach, sygn. I/3441/0.

⁴ J. Sas-Zubrzycki, *Spis ważniejszych prac...*, op. cit., s. 7.

⁵ *Kronika kościoła w Kasince Małej*, s. 15.

⁶ *Kronika kościoła...*, op. cit., s. 14.

⁷ *Kronika kościoła...*, op. cit., s. 9.

⁸ A. Mysiński, *Ziemia myślenicka w dwudziestolecium międzywojennym (1918–1939)*, s. 223–226.

⁹ M. Stożek, M. Stożek, M. Stożek, *Kasinka Mała*, s. 41.

¹⁰ *Kronika kościoła...*, op. cit., s. 12.

¹¹ M. Stożek, M. Stożek, M. Stożek, *Kasinka Mała*, s. 42.

¹² M. Stożek, M. Stożek, M. Stożek, *Kasinka Mała*, s. 43.

¹³ M. Stożek, M. Stożek, M. Stożek, *Kasinka Mała*, s. 43.

¹⁴ *Kronika kościoła...*, op. cit., s. 55.

¹⁵ M. Stożek, M. Stożek, M. Stożek, *Kasinka Mała*, s. 41.

¹⁶ M. Stożek, M. Stożek, M. Stożek, *Kasinka Mała*, s. 41.

¹⁷ To pokrycie dachowe poza wzmianką w kronice parafialnej jest widoczne na przedwojennej widokówce autorstwa Stanisława Muchy (ryc. 2.).

Streszczenie

Praca jest kontynuacją badań prowadzonych nad mniej znanymi dziełami krakowskiego architekta Jana Sasa-Zubrzyckiego zlokalizowanymi w Małopolsce. Opracowanie omawia wzniesiony przez Sasa-Zubrzyckiego w Kasince Małej kościół, którego konsekracja nastąpiła w roku 1913. To jedno z mniej znanych dzieł tego architekta, wzniesione w charakterystycznym dla jego projektów stylu, osadzonym mocno w propagowanym przez autora nurcie architektury neogotyckiej. Obiekt, choć niewielki, jest usytuowany na zamknięciu perspektywy przebiegającej obok ważnej drogi Lubień – Mszana Dolna. Stąd też szczególną rolę odgrywa w bryle kościoła pojedyncza wieża akcentująca wejście do świątyni. Układ przestrzenny obiektu, jak i bryła kościoła czerpią pełną garścią z historycznych przykładów architektury gotyckiej, ale także romańskiej i renesansowej.

Abstract

The work is a continuation of research on less known works of the Krakow architect Jan Sas-Zubrzycki located in Lesser Poland. The study discusses the church erected by Sas-Zubrzycki in Kasinka Mała, which was consecrated in 1913. It is one of the less well known works by that architect, built in the style set within the trend of neo-Gothic architecture propagated by the author and characteristic for his projects. Though small, the object is situated so as to close the perspective of the important road Lubień – Mszana Dolna running nearby. Hence a particular role in the bulk of the church is played by the single tower highlighting the entrance to the shrine. The spatial layout of the object and the bulk of the church itself draw extensively on historic examples of the Gothic, as well as Romanesque and Renaissance architecture.